

MEGEMLÉKEZÉS A TRIANONI BÉKESZERZŐDÉSRŐL ANNAK 89. ÉVFORDULÓJÁN,

2009. június 4-én

Tisztelettel köszöntöm mindazokat, akik megjelentek itt, a mai megemlékezésen Békéscsabán, a ma egy évvel ezelőtt felavatott Trianon-emlékműnél!

TRIANON. A név a Nagy-Trianon palotát jelenti. A Párizs környéki Versailles-ban járó turista számára csupán egy pompás kastély a palotaegyüttes gyönyörű parkjában.

A „magyarul” gondolkodónak, a magyar nyelvi-kulturális nemzet tagjának azonban „Trianon” egy szomorú tartalmú fogalom is, amely az újkori magyar történelem talán legnagyobb traumáját és sorsfordulóját nevezi meg.

Itt írták alá ugyanis a győztes antant nagyhatalmak vezetői Magyarország képviselőivel 1920. június 4-én – 89 évvel ezelőtt – az egyik olyan békeszerződést, amely lezárta az első világháborút. Erre emlékezünk ma. Nem tisztelgünk előtte, mint ahogy azt az egyik helyi lap nemrég írta, mert ez a békeszerződés sokmindent érdemel, de tiszteletet nem!

A trianoni békeszerződés következtében Magyarország területe 325 ezer km²-ről 93 ezer km²-re, a lakosság száma pedig 20,8 millióról 7,9 millióra csökkent. Ezzel Magyarország Közép-Európa egyik legkisebb állama lett. A nemzetiségi lakosság mellett az ország határain kívülre került 3,3 millió magyar is, akiknek mintegy fele összefüggő területeken az új határok mentén, de azok túloldalán élt. Ilyen veszteség Magyarországot a 16. század óta nem érte. A sokk, amelyet az akkori magyar társadalom átélt, mai ésszel és érzelmekkel szinte elképzelhetetlen. Nem volt olyan társadalmi osztály, réteg vagy csoport, amely a trianoni határokba belenyugodott volna, s nem volt olyan politikai párt, amely ne követelt volna revíziót.

Ez a béke magyar szempontból nézve kezdettől irracionális volt, mert nem voltak érthetőek, racionálisan magyarázhatók a kor ésszerűsége alapján sem azok a határok, amelyeket a magyar etnikai testbe vágva húztak meg Pozsonytól Szabadkáig.

A magyar irodalomnak olyan alakjai is leírták emiatti fájdalmukat, akik pedig nemzeti elfogultsággal nem voltak vádolhatók: Ady Endre, Juhász Gyula, Szép Ernő, Kosztolányi Dezső, Tóth Árpád vagy Karinthy Frigyes, akinek fiához intézett szavait majd műsorunkban idézni fogjuk.

S megmondom őszintén, amikor pár évvel ezelőtt egy CD-n meghallottam az általam annak idején inkább csak proletárköltőként tanult József Attila 1922-ben írt „Nem, nem, soha” című versét, alig akartam hinni a fülemnek.

Elgondolkodtató, hogy még a győztes országok politikusainak egy része is kinyilvánította, hogy a magyarságra nézve méltánytalan ez a békeszerződés. Ezek amerikai, angol és olasz politikusok voltak. Nitti olasz miniszterelnök a következő kérdést tette fel: „De hát ki kívánta Magyarországnak ezt a borzalmas és méltánytalan megcsonkítását, ha most hallatára mindenki pirul?” Jó kérdés! /Egy győztes szájából különösen./

Ha meg akarjuk azt válaszolni, hogy miért Magyarország lett a legjobban megcsonkított országa Európának, nem túl bonyolult ez a válasz. Valójában nem elsősorban Magyarországot akarták meggyengíteni, hanem a nemrég létrejött, bolsevikok vezette Szovjet-Oroszországgal szemben akarták az általuk kreált államokat megerősíteni, megnövelni: Lengyelországot, Csehszlovákiát, Nagy-Romániát és a délszlávok többségét egyesítő /későbbi elnevezéssel/ Jugoszláviát. Minden ennek rendelődött alá, ehhez használtak fel mindenféle érvet: történetit, földrajzit, politikait, ideológiáit, gazdaságait, etnikait – igazat és hamisat egyaránt.

A cseh, román és szerb politikusok pedig, ha kellett, gyártották az érveket, és jól érvényesítették saját hatalmi-politikai érdekeiket. Jellemző a békekonferencia munkamódszerére, hogy a határok megállapítására 3 bizottságot hoztak létre: egy csehszlovákot, egy román és egy délszlávot.

Miután magyar bizottság nem volt, így Magyarország határai 1919 márciusában akkor derültek ki, amikor ez a három bizottság egymás mellé tette a térképeit. Amit a három térkép meghagyott – az lett Magyarország.

A trianoni békeszerződést tehát alapvetően rövidtávú, aktuálpolitikai szempontok alapján alkották meg, amelyek akkor leginkább Franciaország aktuális nagyhatalmi érdekeit fejezték ki. Hogy hosszabb időtávon, stratégiai távlatban mit ért ez a béke, azt mi sem jelzi jobban, mint hogy 21 év után, 1941-ben a megalkotott 4 új, „nagy” ország közül csak Románia létezett, és az is csak feleakkora volt, mint 1920-ban, a többi szétverte a második világháború vihára.

A magyarság Trianon miatti reményvesztettségét tovább erősítette, hogy 1947. február 10-én Párizsban, a Luxemburg-palotában Magyarországtól még további 3 falut is elcsatoltak, létrehozva ezzel a pozsonyi hídfőt, odaadva azt Csehszlovákiának. Hogy Trianonnál még rosszabb béke is létezik – ezt tényleg nem hitte volna a magyarok közül senki. Ma ez van érvényben, nem a trianoni. E béke mögött azonban már – amelyet második Trianonnak is nevezhetünk – nem a franciák álltak, hanem a Szovjetunió és annak kommunista diktátora, Sztálin. Lényegében már 1944-ben eldőlt, hogy Románia – Besszarábia /ez ma nagyjából Moldovának felel meg/ visszaadása fejében – megtarthatja mindazt, amit Magyarországból Trianonban megkapott. 1945-ben pedig Sztálin egyszerűen hozzácsapta Kárpátalját a Szovjetunióhoz, keresztülvitte a nyugati szövetségeseknél a magyar országhatár visszaállítását a trianoni határokra. A nyugatiak pedig, akik a háború második felében magyar szempontból egészen korrekt határmódosítási javaslatokat készítettek /még a franciák is/, erő és

érdekeltség híján végül nem álltak ki saját elképzeléseik mellett, kiszolgáltatták Magyarországot a Szovjetuniónak, kiszolgáltatták Sztálinnak. Magyarország érdekeit így 1945-47 között ugyanúgy nem karolta fel senki, mint 1918-20 között. Magyarország sem az első, sem a második világháború után nem volt fontos senkinek. Ereje, tekintélye, érdekérvényesítő képessége nem volt, így sorsát eldöntötték a mindenkori győztesek. /A népszavazás, mint lehetőség, amelyet az első világháború után Sopron esetében még megengedtek, a második után fel sem merült./

A trianoni béke /értve ezen immár az elsőt és a másodikat is/ nem volt ésszerű a wilsoni alapelv, a népek önrendelkezési joga szempontjából sem. A mi bajunk persze az volt vele és az ma is, hogy leginkább a magyar néptől vonta meg az önrendelkezés jogát a Kárpát-medencében. De a kialakult helyzet – hosszú távon nézve – nem jó a többi népnek sem. Trianonnak – történelmi távlatban – mára nem győztese is a csehek, sem a szerbek, sőt: a románok sem. Ez a béke ugyanis kitörölte a Kárpát-medence életéből a legfontosabbat: az itt élő népek tartós együttműködését. És ez gátja lett valamennyiünk előrelépésének. Összefogás helyett széthúzás, az emberi energiák egymás elleni pazarlása folyik lassan egy évszázada. Közben az egész térség külső erők kiszolgáltatottja lett és az ma is. Ezek a két Trianon legnagyobb bűnei!

Trianonra – szerintem irracionális volta miatt – minden oldalról szinte csak rossz válaszok születtek és születnek ma is. A magyar válaszok is rosszak voltak, vagy nem állták ki az idő próbáját. Rossz válasz volt a teljes revízió propagandája, a „Mindent vissza”, vagy a „Csonkamagyarország nem ország, egész Magyarország mennyország” sulykolása a két világháború között. Rossz válasznak bizonyult – sajnos – az etnikai alapú revízió is, amelyet a bécsi döntésekkel a későbbi vesztesek, a náci Németország és a fasiszta Olaszország hoztak, mert ezeket a későbbi győztesek nem ismerték el. Az átmeneti magyar területgyarapodásokat a teljes összeomlás követte 1944-45-ben.

De rossz válasz volt az is, ami a kommunista korszakban bekövetkezett: az elhallgatás, a behódolás, a ne szóljunk, ne lázadozzunk politikája, a határon túl maradt többmillió magyar kisebbség problémájának a „szönyeg alá söprése”. A magyar kormányzati politika gyakorlatilag magára hagyta a határon túli nemzetestvéreinket. Ezzel viszont kiszolgáltatta a szomszédos egykori kisantant országok immár a nacionalizmust és a kommunizmust /különböző mértékben/ ötvöző politikájának. Az elhallgatás sötét évtizedei következtek, amelyekről ma sem nagyon szokás beszélni. A Rákosi-rendszerrel nem lehetett várni e kérdésben túl sokat.

Csak képzeljük el az érintettek érzéseit, amikor pl. Révai József, a rendszer főideológusa, 1951-ben Füleken elmagyarázta az ottani magyar munkásoknak, hogy milyen kedvező nekik a csehszlovák kisebbségpolitika. /Mindezt néhány

évvel a lakosságcsere, a reszlovakizálás és több tízezer magyar Szudétavidékre történt deportálása után./

Aztán jött 1956 után Kádár János, aki az 1958-as romániai körutazása során elhatárolódott a magyar irredentizmustól, többször kijelentette erdélyi magyarok előtt, hogy Magyarországnak semmiféle követelése nincs Romániával szemben. Marosvásárhelyen megkérdőjelezte a helybeliek magyarságát. Ez bizony szégyen, erre nincs mentség. A Kádár-rendszer szinte végig tartotta magát ahhoz, hogy „nem avatkozunk be a szomszédos országok belügyeibe”. A trianoni Magyarország fiataljaiba pedig az őszinte nemzeti érzés ápolása helyett a „szocialista hazafiság és proletár internacionalizmus” nehezen értelmezhető sajátos elvét sulykolta és ez a sulykolás – sajnos – elég széles körben eredményesnek bizonyult. A határon túli magyarok létét is igyekeztek kitörölni a magyarországi magyarok agyából.

Közben a határon túli magyarság, különösen az 1947-es második Trianon óta egyre sorvadt. Csoóri Sándor szavait idézve: „Trianonban a hazáját veszttette el, a kommunizmusban a tulajdonát. Létezése alapjait. A kisebbségi sorba születő ember egy meghasonlásba születik bele: az úgynevezett anyanemzet és az adott ország /ma: Románia, Szlovákia, Ukrajna, Szerbia/ államisága közötti térbe. Valójában a senki földjére. Ez a köztes lét nem lehet hazája, s mivel nem lehet, a kisebbségi /magyar/ ember eleve másod- vagy harmadrendű földlakónak bizonyul”. /Ezek drámaian igaz szavak, sajnos részben ma is./

Az anyaországban felnövő generációk agymosása pedig közben előrehaladt. Máig emlékszem, hogy amikor 1990-ben iskolánk diákönkormányzatának elnökével Székelyudvarhelyen jártam, ő teljesen meg volt azon döbbenve, hogy az iskola bálján Hobót, Omegát és LGT-t játszott az ottani zenekar. Akkor és ott és így döbbsent rá, hogy a székelyek – Románia kellős közepén – pontosan olyan magyarok, mint ő. /Azóta talán már azt is tudja, hogy valamivel még őszintebben, mélyebben magyarok, mint mi./

A rendszerváltás éveiben, a rendszerváltástól nagyon sokan – bevallom én magam is – csodát vártunk ebben a kérdésben is. Nos, a csoda a román „forradalom” – ma már tudjuk, részben félreértett – eufórikus napjai után pár hónappal szertefoszlott. A marosvásárhelyi tudatos, szervezett magyarverés 1990 márciusában előrevetítette, hogy az új korszak nem a határok szimbolikussá válását /ahogy akkor mondtuk: spiritualizálódását/ hozta, hanem a nacionalizmus újraéledését vagy új nacionalizmusok születését, mint amilyen az ukrán.

És születnek a rossz válaszok a két Trianonra szomszédainknál is, megújuló lendülettel a rendszerváltások és állami szétválások után is. Igyekeznek kiszorítani a magyarokat minden hatalmi pozícióból a legválogatottabb /és sokszor régről ismert/ eszközökkel. Fő célpont a magyar nyelvhasználat. Ennek korlátozására közigazgatási és oktatási törvények sora születik. Ha a magyarokat sikerül kiszorítani a kormányból, akkor kiszorítják őket a magyar többségű

Székelyföld megyéinek irányításából, mert – a többségi elvre támaszkodva – megtehetik. Máshol saját – beépített – „magyarjaik” segítségével megosztják a magyar szervezeteket. Szerbiában csak azért vernek meg embereket, mert magyarul beszélnek, azaz: anyanyelvüket használják. És folyik a román ortodox egyház „honfoglalása” a Székelyföldön, aki járt arra az utóbbi időben, láthatta. És rendszeres a magyar nép számára fontos emlékhelyek, szobrok meggyalázása, Petőfi szobraitól a Vereckei-szorosban lévő honfoglalás emlékműig. A magyarok elleni „harcra” fecsérlődnek el szomszédaink energiái. Ma 7 szomszéd országunk van. Ebből négyben van magyarelles politikai. /Ebből kettő európai uniós tagállam./ Itt tartanak ők.

És hol tartunk mi?

Sajnos, újra csak rossz válaszokat adunk. Rossz válasz a revíziós, főleg a teljes revíziós jelképek újjáéledése, de még inkább ezek kivitele a szomszédos országokba. Ezt ott provokációként élik meg, és ez erősíti a magyarokkal szembeni félelmet, és igazolja a magyarelles belpolitikai lépéseket a többségi nemzetben. De rossz válasz a határon túliak ügyének elhanyagolása. Rossz válasz a magyar politikai elit képtelensége arra, hogy nemzetpolitikai koncepciót fogalmazzon meg.

Emiatt nem tudunk – kormányoktól függetlenül – kiszámítható, megbízható módon fellépni a határon túliak támogatásában, és hathatósan segíteni őket érdeksérelmeik orvoslásában. Rossz válasz volt az is, ami 2004. december 5-én, a félresikerült kettős állampolgárságról szóló népszavazás kapcsán történt, és amelynek kudarcát a határon túli nemzetársaink nem fogják nekünk megbocsátani soha – és a maguk szempontjából nézve teljesen igazuk is van. A rendszerváltás utáni magyarországi politikai elit a legkevésbé tudta és tudja az egész térségben megfogalmazni és képviselni az össznemzeti érdekeket.

A magyar nemzet ma végtelenül megosztottnak látszik. Kárpát-medenceiek és azon kívüliek, anyaországon belüliek és /7/ határon túliak, nemzetiek és internacionalisták, nyugat- és kelet-magyarországiak, városiak és falusiak, fővárosiak és vidékiek és sorolhatnám tovább.

Mint oldott kéve, széthullt nemzetünk, hogy Tompa Mihály szavaira utaljak. És a legrosszabb válaszok születnek Trianonra: élen járunk az önpusztításban, az önfeladásban, a beolvadásban.

A rendszerváltás óta pedig döbbenetessé szélesedett az a már szinte beteges individualizmus, amiben szintén élen járunk Európában. Nálunk a többség ma úgy látja, hogy a Trianon utáni kollektív, nemzeti kudarcok sora nyomán nincs más megoldás, mint egyénileg oldani meg minden problémát és elérni minden célt, akár egymás rovására is. Ha ezen gyorsan nem változtatunk, akkor ez nemzetünk kollektív végétévé válhat.

Kossuth Lajosé a következő gondolat: „Veszve csak azon nemzet lehet, amely lemondott önmagáról”. Őszintén remélem, hogy még nem tartunk itt. Remélem, de nem mindig vagyok biztos benne.

Trianon árnyéka vagy árnya – ne legyen illúziónk – ha így haladnak dolgaink, akkor még sokáig kísérteni fog minket. Talán tíz éve is van már, hogy Bánffyhunyadon jártam egy csoporttal. A kisváros valaha színmagyar település volt, Kalotaszeg fővárosa. A város közepén ma is ott áll a középkori eredetű magyar templom, amelyet évszázadok óta a magyar reformátusok használnak. Miután a csoport meghallgatta a lelkész tájékoztatását a város és a templom történetéről, ő közölte, hogy az ott lévő másik, fiatalokból álló csoport egy zenés műsort fog előadni nekünk. És amikor Dévai Nagy Kamilla és tanítványai elénekelték azt a dalt – amelyet műsorunk végén Önök is hallhatnak majd – amelynek szövege nem állt másból, mint a ma Romániához tartozó magyar városok, történelmi emlékhelyek felsorolásából – akkor a mi csoportunk minden tagja sírt. Leszállt közénk Trianon szelleme, ha akartuk, ha nem, ott volt. És mi sírtunk. A nők zsebkendővel törölték könnyeiket, mi férfiak leszegett fejjel néztük volna a templom kövezetét, de könnyeinktől nem láttunk semmit. És hogy senki sem tudta kivonni magát a dal hatása alól, annak bizony csak az volt az oka, hogy ott éreztük meg: minden köztünk lévő különbség ellenére, a szó legnemesebb értelmében, lélekben magyarként hallgattuk ezt a dalt, ami akkor, egy pillanatra összekötött minket.

Pár napja volt az idei csíksomlyói búcsú. Amikor először vettem részt rajta, esett az eső, mint az idén. Az ünnepi mise végén akkor is együtt énekeltük a Himnuszt vagy negyedmillióan, és amikor ahhoz a sorhoz értünk, hogy „Balsors, akit régen tép, hozz rá víg esztendőt” – hirtelen kisütött a Nap és a mise ragyogó napsütésben ért véget. Hihetetlen, katartikus erőt adó élmény volt. Csíksomlyót azóta nem úgy fogom fel csak, mint katolikus liturgikus eseményt. Csíksomlyón éreztem meg igazán azt, hogy milyen erőt jelent a magyarok összetartása, összefogása. Csíksomlyót a magyarság össznemzeti ünnepének tartom, és úgy gondolom, ad egy támpontot arra is, mi lehet a helyes válaszunk Trianonra. Csíksomlyó akkor maradhat meg tartósan összmagyar ügynek, ha Magyarország támaszt ad neki.

Ehhez meg kell erősítenünk országunkat, helyre kell állítanunk megingott nemzetközi tekintélyünket. Ha Magyarország erős és tekintélyes lesz, akkor lesz érdekérvényesítő képessége, akkor erőt tud adni minden magyarnak a megmaradásra, határon innen és határon túl egyaránt. Csak rajtunk áll, hogy ez így legyen! És akkor majd – hitem és meggyőződésem egyszerre – fiainkra és unokáinkra tényleg jönnek majd víg esztendők! És ha így lesz, akkor legyőzzük Trianont!

Köszönöm a figyelmet!